

K. H. Haavisto

Tulenviejät

Tulenviejät

K. H. Haavisto

Tulenviejät

© 2021 K. H. Haavisto

Kannen kuva: Sanna Majaneva

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi
Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa
ISBN: 978-952-80-4493-2

*"Jos me ikinä pääsemme takaisin kotiin,
minä kirjoitan tästä kaikesta vielä tarinan."
"Luuletko, että kukaan uskoo, että tarina on tosi?"
"En. Ei kukaan 13-vuotias voisi selvitä
tästä kaikesta."
"Ei niin. Mutta meillä onkin Nemo mukana."*

1.

Tyttö ja poika juoksivat kuivunutta joentörmää alas.

”Tuolla liikahti jotain!” poika sanoi.

”Nopeasti Tim! Sinä saat sen!”

Samassa poika oli vanginnut mutaisessa lammikossa olleen pienen tummanruskean sammakon. Hän oli polvillaan lammikon reunalla. Samalla kohtaa oli ennen virrannut joki.

”Tule, mennään. Ehkä tuon voi syödä”, tyttö jatkoi. Hän huitaisi hiuskiehkuran korvansa taakse. Se oli irronnut pitkästä paksusta letistä, joka laskeutui pitkin hikistä selkää. Tytön posket olivat kuopalla. Valkean pellavapaidan alta pistivät esiin laihat käsivarret. Iho oli auringon paahtama.

”Katso, Nemo on ylhäällä. Ehkä se on tullut hakemaan meitä”, poika sanoi. Hän piti sammakkoa tiukasti käsissään. Se tuskin liikkui. He nousivat ketterästi ylös samaa polkua, jota olivat hetki sitten laskeutuneet. Kuiva maa pölyysi heidän kuluneiden sandaaleittensa alla. Keltaiset katkenneet heinänkorret taipuivat polun molemmin puolin. Pilvettömältä siniseltä taivaalta paistoi aurinko.

Joentörmällä seisojaksi suuri koira. Se läähätti. Sen oranssin ja valkean kirjava turkki oli paksu. Valkean

kuonon päällä oli ruskea raita, joka laajeni maskiksi oranssinruskeiden silmien ympärille. Se katseli, miten lapset kiipesivät ylös. He olivat hätkähdyttävän samannäköiset: ruskeat paksut kihartuvat hiukset, vihreät silmät, kapeat laihat kasvot ja keho, joka oli sitkeä ja ketterä paljosta liikkumisesta ja työstä. Heillä oli yllään väljät vaaleasta karkeasta pellavakankaasta tehdyt vaatteet, joita ei oltu pesty aikoihin.

”Mitä sinä täällä teet Nemo?” tyttö kysyi ja rapsutti koiraa korvan takaa. Se painoi päänsä tytön polvea vasten. ”Etkö ole sisällä Lumin kanssa? Siellä on sentään vähän viileämpää.” Lumi oli heidän toisen koiransa nimi.

He kävelivät kohti pientä valkeaksi rapattua taloa, joka seisoi yksin punertavan kuivan heinän ympäröimänä. He olivat asuneet talossa koko ikänsä. Talon vierellä oli muutama puu, mutta niiden lehdet olivat jo aikaa sitten varisseet kuivuuden takia pois. Matalan navettarakennuksen edessä kuopsutti kana.

”Rebekka ja Tim, tulkaa tänne”, heidän äitinsä huusi. Äidin ääni oli hermostunut. Äidin oranssinpunaiset hiukset oli kiedottu suttuiseksi poninhännäksi, posket punoittivat raskaasta kulkemisesta. Hän oli laskenut selästään vesikanisterin, jota oli kuljettanut alas kivikkoista vuorenrintettä. Vuorten kätköstä pulppusi vielä vettä. Äidin takana näkyi isä. Isä nojasi kainalosauvoihin. Musta tukka roikkui olkapäillä ja kasvoja reunusti paksu musta parta.

”Sinä näytät aivan merirosvolta”, oli heidän äitinsä nauranut kerran, mutta siitä oli kauan. Äiti ei nauranut enää.

Äidin ja isän vierellä seisoi mies. Mies oli alle neljäkymmenen, karkeakasvoinen. Silmät tuijottivat vihaisena lapsiin. Lapset tunnisivat hänet heti.

”Jim tuli kanssani samaa matkaa”, äiti sanoi. ”Hän on lähdössä.”

"Mitä se meille kuuluu, että Jim on lähdössä", tyttö ajatteli. Hän ei pitänyt miehestä. Jim oli epäystävällinen. Hän ei koskaan puhunut lapsille eikä paljon muillekaan. Hän oli pari vuotta aiemmin yllättäin muuttanut takaisin vanhan isänsä luokse. Nyt hän oli muuttamassa pois, kuten kaikki muutkin Serafatin kylässä. *"Hyvä, että hän lähtee. Me emme tule kaipaamaan häntä."*

"Jim on lähdössä Tamoriin. Te lähdette hänen kanssaan", isä sanoi. Ääni oli vakava.

"Mitä sinä tarkoitat?" poika kysyi epäuskoisena. "Miksi me lähtisimme Tamoriin? Tamori on Järvilaaksossa. Eihän kukaan mene Tamoriin! Emmehän me voi mihinkään lähteä!" Hän alkoi kiihtyä.

Hän tiesi, missä Tamori oli. Se oli pieni piste heidän kotinsa seinällä olevassa kartassa. Karttaan oli piirretty koko Kaurissaari.

Vuosisatoja sitten kaukaa pohjoisesta lohikäärmeen päillä varustetuilla veneillä purjehtineet merimiehet ja heidän vaimonsa olivat antaneet saarelle nimeksi Kaurissaari. Osa merimiehistä oli palannut takaisin, osa oli jäänyt. Myöhemmin jäljelle jääneet alkoivat kutsua saarta Vuorimaaksi sen korkeana kohoavien vuorten takia. Vuoria oli kaikkialla, rannikolla ja keskellä sisämaata pitkinä jylhästi kohoavina vuorijonoina.

Saaren toista puolta hallitsi suunnattoman suuri järvi. Kaukaa meren toiselta puolen tulleet ihmiset olivat antaneet maalleen nimeksi Järvilaakso ja levittäytyneet asumaan makean veden rantamille.

Pitkän aikaa kansat olivat eläneet rauhassa toisistaan tietämättä, kunnes kahden eri kansoista tulleen metsästäjän kohtaaminen oli aloittanut satoja vuosia jatkueen taistelun saaren herruudesta. Sata vuotta sitten käyty Saaren sota oli piirtänyt nykyiset rajat, mutta

vihollisuus kansojen välillä ei ollut koskaan täysin lakannut. Järvilaakson valtiolla oli vain viidesosa koko saaren pinta-alasta ja se himoitsi Vuorimaan rikkauksia ja pitkää merenrantaviivaa, Vuorimaa halusi pääsyn valtavan makeanveden lähteelle, josta kaikki Vuorimaan suuret joet saivat alkunsa.

Tim ja Rebekka tiesivät, että Järvilaakosta ei koskaan tullut mitään hyvää. He olivat oppineet sen jo kauan sitten toisilta lapsista, torimyyjien lausahuksista, ihmisten lausumattomista sanoista ja ilmeistä.

”Minun sisareni asuu Tamorissa”, isä sanoi. ”Te menette hänen luokseen. Jim vie teidät sinne.”

”Emme me voi lähteä ilman teitä!” Rebekka huudahti epäuskoisena. Hän muisti utuisesti kauniin naisen, joka oli tuonut hänelle nukan. Nainen oli ollut kuin unta, tullut ja mennyt. Mutta Rebekka muisti, miten aikuiset olivat riidelleen ja nainen oli lähtenyt vihainen ilme kasvoillaan. Hän ei ollut kääntynyt vilkuttamaan, kun oli kävellyt kassiaan raahaten pois pitkin muhkuraista kylätietä.

”Minä lähden tunnin kuluttua”, Jim murahti. ”Joko lasten kanssa tai ilman.”

”Jim! Et voi olla tosissasi”, lasten äiti sanoi tuskaisena. ”Me sovimme aiemmin, että lähdette vasta kuukauden kuluttua. Etkö voi lähteä vasta huomenna?”

Tim näki, että hänen äitinsä lähes tärisi. Äidin silmät tuijottivat hätäisinä Jim tylyjä vaalean parransängän peittämiä kasvoja.

”Tilanteet muuttuvat”, mies totesi tylästi. ”Tulen takaisin tunnin kuluttua.”

Mies lähti odottamatta vastausta.

”En minä halua lähteä mihinkään”, Tim sanoi, kun Jim oli kadonnut kuulomatkan ulottumattomiin. Poika tuijotti vanhempiaan kiukkuisena. ”Mitä tämä tarkoittaa?”

Miksi meidän pitää lähteä? Miksi me emme lähde yhdessä?”

”Se on liian vaarallista”, hänen isänsä vastasi. Mies näytti hetkessä vanhentuneen vuosia.

”Vaarallista? Mitä sinä tarkoitat?”

”Meillä ei ole aikaa tähän”, Simon Elveland vastasi kireästi. ”Minä ja äitinne tulemme Tamoriin teidän jälkeenne, jos se suinkin on mahdollista. Teidän on pakko lähteä. Tänään.”

”Mutta Jimin kanssa!” Rebekka puuskahti. ”Minä en pidä hänestä.”

Rebekka tuijotti vanhempiaan vihaisena kädet vyötäisillä. Hän ei uskonut, hän ei voinut uskoa, että he olivat tosissaan. *”Eivät he voi vain lähettää meitä pois.”*

”Meillä ei ole vaihtoehtoja”, hänen äitinsä sanoi hiljaa. ”Jimillä on sukulainen Tamorissa, hänellä on vaadittava kutsukirje kaupunkiin. Sinne ei pääse muuten. Emme ole keksineet mitään muuta keinoa, miten pääsette Tamaran luokse.”

”Miksi te ette ole sanoneet meille mitään? Miksi te ette ole kertoneet, että aiotte lähettää meidät pois?”

Heidän vanhempanasa vilkaisivat toisiaan.

”Me luulimme, että meillä on vielä aikaa. Emme me halunneet, että lähtisitte näin”, isä sanoi. Hän otti otteen kuluneista kainalosauvoistaan ja lähti kohti ovea.

”Tulkaa sisälle lapset”, minun pitää näyttää teille jotain.

Sisällä talossa oli hämärää. Ikkunat olivat pieniä. Ruudusta tunkeutuvat auringonsäteet valaisivat pienen keittiön. Keittiön yhdellä seinustalla oli vanha käytöstä mustunut puuliesi ja sen vierellä metallinen ämpäri, jolla he aiemmin olivat hakeneet vettä kaivosta ja joesta. Keskellä huonetta oli puinen ruokapöytä ja sen ympärillä kaksi penkkiä. Keittiöstä johti kaksi ovea, toinen oli vanhempien makuukammariin ja toinen lasten. Huoneet

olivat niin pieniä, ettei niihin mahtunut kuin kaksi sänkyä kumpaankin. Talon ainoa valonlähde oli keittiön pöydällä seisova öljylamppu. Keittiön seinää vasten nojasi kulunut kaappi, jossa perhe säilytti lähes kaiken, mitä omisti. Simon avasi kaapin oven ja hapuili käsillään ylimpänä olevan hyllyn seinää.

”Mitä sinä teet isä?” Rebekka kysyi hämmästyneenä.

Hänen isänsä painoi takaseinää ja lyhyen työskentelyn jälkeen pala seinästä antoi periksi ja irtosi. Sen takaa ilmestyi kolo. Lapset kurottautuivat varpailleen ja näkivät, miten heidän isänsä veti varovasti vaatimattoman näköisen nahkapussin esiin.

”Rebekka, annatko minulle pyyhkeen lieden reunalta”, Simon pyysi. Hän tarttui Rebekan ojentamana pyyhkeeseen ja veti sitä kädessään pitäen esiin pienen hopeanhoitoisen metallipullon.

”Mikä tuo on?” Tim kysyi terävästi. Hän vilkaisi pulloa ja kaapissa ammottavaa koloa silmät ihmetystä täynnä.

”Teidän pitää viedä tämä Tamaralle. Älkää kertoko kenellekään, että pullo on teillä. Älkää näyttäkö sitä kenellekään. Älkääkä missään tilanteessa vain avatko sitä! Pullo on kuuma, joten älkää koskeko siihen paljain käsin.”

”Mikä pullo tuo on? Miksi meidän pitää viedä se Tamaralle?”

”Mitä vähemmän tiedätte sen parempi”, heidän äitinsä sanoi hermostuneena. ”Jim tulee kohta takaisin. Meidän pitää pakata. Tässä ovat teidän henkilötodistuksenne ja Tamaran lähettämä kutsukirje. Se on jo monta vuotta vanha, mutta sen pitäisi käydä yhä rajalla. Tässä toisessa kuoressa on isän kirje Tamaralle. Antakaa se hänelle, kun pääsette perille.”

Hän laittoi kirjekuoret sekä henkilökortit vihreään kangasreppuun. Hän oli ottanut esille kaksi samanlaista reppua ja sulloi hätäisesti lasten vähäiset vaatteet niiden

sisälle. Simon otti kaapista onkivavan, siiman sekä Rebekan pienen kokoontaitettavan jousipyssyn.

”Oletko varma, että tarvitsemme kaikkea tuota?” Tim ihmetteli.

”En tiedä, mutta nukun yöni paremmin, kun tiedän, että teillä on nämä mukanne”, Simon vastasi lyhyesti. Hän oli niin vakava ja totinen, että Tim värähti. Hän muisti äkkiä, miten oli ihmetellyt pientä kirvestä ja lukuisia muita esineitä, joita vanhemmat olivat kuluneen vuoden aikana ostaneet.

”He ovat valmistelleet meidän lähtöämme jo pitkään sanomatta meille mitään”, hän tiesi äkkiä. Ajatus kirveli hänen mieltään ja häntä kylmäsi, vaikka sisällä oli lämmin. Hän vilkaisi sisartaan. Rebekka seiso i mitään sanomatta paikallaan.

”Emme me voi ottaa noin paljon ruokaa”, tyttö sanoi samassa. Hänen äänestään kuului yhä epäusko. Äidin kädet sulloivat pieneen pussiin kolme suurta kimpaletta kuivattua lampaanlihaa sekä edellisenä päivänä leivotut leivät. ”Teille ei jää muuten mitään.”

He olivat joutuneet yksitellen teurastamaan kaikki lampaansa. Ensimmäisenä kuivana kesänä heinä oli loppunut alavilta rinteiltä. Seuraavana kesänä Tim ja Rebekka olivat vieneet lampaita vuorten ylemmille niityille, vuorilta tulevan kirkasvetisen joen äärelle, mutta joki oli kutistunut matelevaksi puroksi ja heinä kuivunut pystyyn. Lampaat olivat vaeltaneet nälkäisinä määkien ja kalunneet käppyräisten pensaiden oksia. Nyt yksikään niistä ei määkinyt enää. Heidän viimeisin lampaansa oli tapettu kolmantena kesänä ja nyt neljännen kesän alettua oli loppumattomalta tuntunut kuivan lampaanlihan varasto lähes tyhjä. He olivat metsästäneet jäniksiä ja lintuja, mutta nyt kaikki eläimet olivat joko kuolleet tai lähteneet. Heidän lisäksi ei kylässä tuntunut olevan

yhtään elävää olentoa Jmiä ja hänen vanhaa isäänsä lukuunottamatta.

Jim tuli takaisin.

”Aika lähteä”, hän totesi lyhyesti. ”Tuo ei tule mukaan”, mies jatkoi.

Hän katseli nyrpeänä lasten vierellä seisovaa koiraa.

”Nemo lähtee lasten kanssa”, nainen totesi hiljaisella, mutta vakaalla äänellä. Hän tuijotti Jimiä. Mies avasi suunsa. Hetken verran he katsoivat toisiaan silmiin, Jimin otsa rypistyi ja hän oli sanomaisillaan jotain, mutta sylkäisi sen sijaan maahan. Mies mulkaisi naista vihaisena.

”Saammeko me Nemon mukaamme?!”

Ensimmäisen kerran koko kuluneen kammottavan tunnin aikana Rebekan mielessä läikähti ilo.

”Kyllä. Pitäkää huolta Nemosta niin se pitää huolta teistä”, hänen isänsä vastasi totisena. Hän kumartui hyväilemään koiraa. Samassa suuri valkea koira tunki kuononsa heidän väliinsä kuin antaakseen Nemolle hyvästit. Sen tummat silmät tuijottivat lähtijöitä.

Jim liikutteli hermostuneena jalkojaan lasten halatessa hätäisesti vanhempiaan. Tim avasi kämmenensä. Maahan tippui sammakko. Se oli kuollut.

2.

Jim kulki nopeasti taakseen vilkuilematta. Lapset seurasivat häntä pienen etäisyyden päässä. Nemo jolkotti kevyesti heidän vierellään.

He kulkivat pitkin kylätietä. He tunsivat tien jokaisen mutkan, jokaisen kiven ja pienet matalat valkeat talot, jotka seisoivat yksinäisinä ja hylättyinä tien varrella. He ohittivat koulun, jonne he olivat joka aamu kulkeneet yhdessä isänsä kanssa. Koulun piha oli hiljainen, autio. Se oli hylätty, kuten muutkin kylän rakennukset.

Tim ja Rebekka saattoivat vielä hyvin muistaa, miltä koulun piha oli näyttänyt aiemmin. Vehreät kastanjapuut olivat reunustaneet ulos kannettuja pitkiä penkkejä ja jokavuotisten kyläjuhlien aikaan penkit olivat täyttyneet iloisista nauravista ja laulavista ihmisistä. Äidillä oli ollut yllään käsin kirjailtu kansallispuku ja hän oli tanssinut kylän muiden asukkaiden kanssa tansseja, joita kaupungeissa ei enää muistettu, mutta jotka vuoristokyliä asukkaat yhä siirsivät sukupolvelta toiselle. Isä oli soittanut kitaraa ja lapset olivat juosseet ja leikkineet suurten leveärunkoisten kastanjapuiden ympärillä.

Rebekka ja Tim tiesivät, että heidän vanhempansa olivat muukalaisia, muualta tulleita, mutta heidät oli suljettu lämpimään kyläyhteisöön rakkaudella ja kunnioituksella ja heidän vanhempansa olivat vastanneet tähän auttamalla, missä voivat. Isä oli täyttänyt lukemattomia lomakkeita luku- ja kirjoitustaidottomien kyläläisten puolesta, äiti oli kiertänyt lääkitsemässä

haavoja yrteillä ja istunut kuolinvuoteiden äärellä, kun Kastanjakaupungin ainoa lääkäri ei ehtinyt kaukaiseen kylään asti.

Kun kaikki muut lähtivät, he jäivät.

”Miksi me emme lähde?” Tim oli kysynyt, kun toisena kuivuusvuonna viisi perhettä möi kaiken, mitä omisti ja muuti pois.

”En minä voi jättää oppilaitani”, oli isä vastannut. Kun pieni Robin oli lopulta edellisvuonna istunut hevoskärryissä ja kadonnut kohti Kastanjakaupunkia, ei isä ollut sanonut enää mitään. Robinin lähdettyä oli koulu ollut tyhjä.

”Lähtekää tekin”, oli kouluhallinnon johtaja sanonut. Hän oli tullut Kastanjakaupungista, taluttanut puuskuttaen polkupyöränsä ylös kylään asti. Hän oli ojentanut isälle viimeiset palkkarahat. ”Emme voi enää ylläpitää koulua, kun oppilaina ovat enää teidän lapsenne”, mies oli sanonut ja juonut keittiön pöydän ääressä äidin tarjoamaa vettä. ”Kaupunkikin tyhjenee. Meillä ei ole opettajan paikkaa edes siellä. Olen pahoillani.”

”Lähdettekö tekin?” oli äiti kysynyt. Mies oli vain nyökännyt hiljaa ja lähtenyt pyörällään takaisin kohti kaupunkia.

”Minä vihaan kuumuutta”, Rebekka sanoi vihaisesti, kun he yrittivät pysyä Jimin perässä. ”Minä vihaan aurinkoa. Minä vihaan kuivuutta. Ilman sitä meidän ei olisi tarvinnut lähteä.” Hänen silmiään kirveli ja hän pyyhkäisi kämmenellään silmäkulmaansa. Hän huitaisi kättään ja tunsi, miten se oli kostunut kyynelistä, joita vastaan hän taisteli.

Tim ei vastannut mitään.

Oli ollut aivan tavallinen arkipäivä, kun he olivat isän kanssa olleet tulossa kotiin koulusta. Tuuli oli kieputellut maahan pudonneita lehtiä. Isä oli jutellut iloisesti,

13-vuotiaat kaksoset Tim ja Rebekka
tempaistaan pienestä kuivuuden riuduttamasta
vuoristokylästä vaarojen täyttämälle matkalle.
Heillä on mukanaan Nemo, suuri
oranssinvalkea koira, sekä
pieni hopeanhohtoinenpullo, jonka he lupaavat
viedä tädilleen naapurimaahan.
Mutta kuinka kovan hinnan lapset ovat
valmiita maksamaan täyttääkseen
isälleen antamansa lupauksen?

Tulenviejät on kertomus rohkeudesta
ja pelosta, ystävyyydestä ja vihasta, toivosta,
joka nousee, kun kaikki toivo on jo mennyt.

BoDTM
BOOKS on DEMAND

www.bod.fi